

Byla C-103/19**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Pateikimo data:**

2019 m. liepos 2 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunal Supremo (Ispanija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. birželio 25 d.

Kasatorės:

Banco de Portugal

Fondo de Resolución

Novo Banco, S.A.

Ieškovė pirmojoje instancijoje ir kita kasacinio proceso šalis:

VR

Pagrindinės bylos dalykas

Kasaciniai skundai, paduoti dėl *Audiencia Provincial* sprendimo, kuriuo paliktas nepakeistas pirmosios instancijos teismo priimtas sprendimas, kuriuo *Novo Banco* įpareigotas grąžinti ieškovei sumą, sumokėtą remiantis jos ir *Banco Espírito Santo, S.A. Sucursal en España* sudaryta sutartimi dėl Islandijos įmonės *Kaupthing Bank* privilegijuotųjų akcijų įsigijimo.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Siekama išsiaiškinti, ar atsižvelgiant į pagrindinę teisę į veiksmingą teisminę apsaugą ir teisinio saugumo principą, pripažintus Sąjungos teisėje, draudžiama, kad taikant kredito įstaigų reorganizavimo priemones, numatytas Direktyvoje 2001/24, teisinės tvarkos, kuri buvo įtvirtinta Portugalijos institucijų 2014 m. rugpjūčio mėn. sprendime, pakeitimas, priimtas *a posteriori* 2015 m.

gruodžio 15 d. Sprendimu, būtų taikomas atgaline data teismo nagrinėjamos byloms, pradėtoms dar prieš priimant pastarąjį sprendimą.

Prejudicinis klausimas

Ar Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje įtvirtintą pagrindinę teisę į veiksmingą teisminę apsaugą, Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje įtvirtintą teisinės valstybės principą ir bendrąjį teisinio saugumo principą atitinka toks Direktyvos 2001/24/EB 3 straipsnio 2 dalies aiškinimas, kad kitose valstybėse narėse teismo nagrinėjamos bylose, netaikant jokių kitų formalumų, pripažįstamas taikytinu buveinės valstybės narės kompetentingos administracinės institucijos sprendimas, kuriuo siekiama atgaline data pakeisti teisinę tvarką, galiojusią, kai inicijuotas teismo procesas, ir dėl kurio veiksmingumo netenka bet kuris šio naujojo sprendimo nuostatų neatitinkantis teismo sprendimas?

Nurodomos Sąjungos teisės nuostatos

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija

47 straipsnio pirma pastraipa

Europos Sąjungos sutartis

2 straipsnis.

2001 m. balandžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/24/EB dėl kredito įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo

3 straipsnio 2 dalis.

Nurodomos nacionalinės teisės nuostatos

Priimančiosios valstybės (Ispanija) nacionalinė teisė

Ley 6/2005, de 22 de abril, sobre saneamiento y liquidación de las entidades de crédito, que traspone la Directiva 2001/24 (2005 m. balandžio 22 d. Įstatymas 6/2005 dėl kredito įstaigų reorganizavimo ir likvidavimo, kuriuo į nacionalinę teisę perkelta Direktyva 2001/24).

19 straipsnio „Priimtų reorganizavimo ir likvidavimo priemonių poveikis ir skelbimas“ 1 dalis:

„Kai kredito įstaigai, turinčiai leidimą veikti tam tikroje valstybėje narėje ir turinčiai bent vieną filialą Ispanijoje arba teikiančiai joje savo paslaugas, priimta reorganizavimo priemonė arba pradėta likvidavimo procedūra, ši priemonė ar

procedūra visapusiai, netaikant jokių papildomų formalumų, veikia Ispanijoje iš karto, kai ji įsigalioja valstybėje narėje, kurioje priemonė priimta ar pradėta procedūra.“

Buveinės valstybės narės (Portugalija) teisė

Decreto-ley n.º 298/92, de 31 de diciembre, por el que se aprueba el Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Fianceiras (1992 m. gruodžio 31 d. Dekreto-įstatymo Nr. 298/92, kuriuo patvirtinama bendroji tvarka, taikoma kredito įstaigoms ir finansų bendrovėms, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 2001/24) 145 straipsnis.

2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* sprendimas.

2015 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* sprendimai.

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 *Banco Espírito Santo, S.A.* (toliau – BES) yra Portugalijos įmonė, savo veiklą Ispanijoje vykdanči per filialą.
- 2 2008 m. sausio 10 d. *Banco Espírito Santo, S.A. Sucursal en España*, biure, esančiame Bilbao VR sudarė sutartį, pagal kurią įsigijo Islandijos įmonės *Kaupthing Bank* privilegijuotųjų akcijų už 166 021 EUR sumą.
- 3 Ištikus rimtai krizei, kuri turėjo įtakos BES *Consejo de Administración del Banco de Portugal* (Portugalijos banko valdyba, toliau – *Banco de Portugal*) ėmėsi vadinamųjų „pertvarkymo priemonių“, priimdama 2014 m. rugpjūčio 3 d. sprendimą, iš dalies pakeistą 2014 m. rugpjūčio 11 d. sprendimu (toliau – 2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* sprendimas), vadovaudamasi 1992 m. gruodžio 31 d. *Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Financieras, aprobado por Decreto-Ley n.º 298/92, de 31 de diciembre* (1992 m. gruodžio 31 d. Dekretu-įstatymu Nr. 298/92 patvirtinta bendroji tvarka, taikoma kredito įstaigoms ir finansų bendrovėms, kuriuo į nacionalinę teisę perkeliama Direktyva 2001/24), ne kartą vėliau keistu įvairiais dekretais-įstatymais, 145C ir kitais straipsniais.
- 4 Minėtame sprendime nutarta įsteigti „laikiną banką“ *Novo Banco, S.A.* (toliau – *Novo Banco*), kuriam iš dalies perduotas BES verslas: naujai įmonei perėmėjai perduotas BES turtas, įsipareigojimai ir nematerialusis turtas, aprašyti Sprendimo 2 priede. BES filialui Ispanijoje tapus *Novo Banco filialu*, pastarasis išsaugojo šio pirmojo filialo santykius su VR dėl perduoto turto, t. y. indėlio ir vertybinių popierių, dėl kurių kilo ginčas, administravimo, ir toliau gaudavo periodinį komisinį atlyginimą pagal minėtą sutartį.
- 5 2015 m. vasario mėn. VR pateikė ieškinį, nukreiptą prieš *Novo Banco, S.A. Sucursal en España*; jame prašė pripažinti negaliojančiu, dėl negauto sutikimo,

nurodymą nupirkti privilegijuotųjų *Kaupthing Bank* akcijų ir įpareigoti *Novo Banco* grąžinti jai sumokėtus 166 021 EUR, taip pat, nepatenkinus šio prašymo, nurodyti nutraukti šią sutartį dėl banko neįvykdytų rūpestingumo, lojalumo ir informavimo pareigų ir priteisti jai 166 021 EUR kaip žalos atlyginimą. *Novo Banco* nesutiko su ieškiniu ir teigė, kad jis negali būti atsakovu, nes reikalavimas buvo susijęs su įsipareigojimu, kuris nebuvo perduotas pagal 2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* sprendimą. Šio sprendimo 2 priede buvo numatytas visapusiškas prievolių tretiesiems asmenims, nurodytų BES įsipareigojimų sąrašas, arba prievolių, kurios yra įsipareigojimai, susiję su nematerialiuoju turtu, perdavimas, išskyrus „kai kurias prievoles ar nenumatytus atvejus, susijusius su sukčiavimu arba reglamentuojamojo pobūdžio sprendimų, baudžiamosios teisės ar administracinės teisės srities sprendimų pažeidimu, kurie laikytini „neperduotiniais įsipareigojimais“.

- 6 2015 m. spalio 15 d. Sprendimu *Juzgado de Primera Instancia de Vitoria* (Vitorijos pirmosios instancijos teismas) patenkino ieškinį motyvuodamas tuo, kad pagal 2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* sprendimą įsipareigojimai, dėl kurių kilo ginčas, buvo perduoti *Novo Banco*. Jis nusprendė, kad nebuvo gautas sutikimas, nes ieškovė, kuriai buvo 68 metai, kai ji sudarė sutartį ir kuri neturėjo finansinio išsilavinimo, nebuvo tinkamai BES informuota apie privilegijuotųjų akcijų, kurias ji įsigijo, pobūdį ir su jomis susijusią riziką. Taigi jis pripažino sutartį negaliojančia dėl negauto sutikimo ir įpareigojo *Novo Banco* grąžinti ieškovei 166 021 EUR sumą, kurią ji sumokėjo už privilegijuotąsias akcijas.
- 7 *Novo Banco* dėl šio sprendimo padavė apeliacinį skundą, akcentuodamas jis negali būti atsakovu, nes įsipareigojimas, dėl kurio jam pareikštas ieškinys, liko BES turto ir įsipareigojimų dalimi. 2016 m. sausio 26 d. pateiktose pastabose jis pateikė 2015 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* priimtus sprendimus (toliau – 2015 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* sprendimai), kuriose buvo nurodyta, kas sudaro *Novo Banco* neperduotus įsipareigojimus:

„Tam tikros obligacijos, garantijos, įsipareigojimai ar nenumatyti atvejai prekybos srityje, finansinis tarpininkavimas, sutarčių sudarymo procedūras ir finansinių kurios nors įmonės produktų platinimas <...>“.

- 8 Be to, tuose sprendimuose buvo konkrečiai numatyta, kad *Novo Banco* neperduotus BES įsipareigojimus sudarė „visi žalos atlyginimo atvejai, susiję su iki 2014 m. sausio 3 d. sudarytomis sutartimis“ ir „visi žalos atlyginimo atvejai ir kreditai, atsiradę dėl BES kaip finansinių ir investicinių paslaugų teikėjo atšauktų operacijų“, taip pat „bet koks įsipareigojimas, kuris yra I priede aprašytų procedūrų dalykas“, turint omenyje įvairiose valstybėse narėse pradėtus teismo procesus, įskaitant VR inicijuotą bylą.
- 9 Galiausiai, pirmiau nurodytuose 2015 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* sprendimuose buvo nustatyta, kad „tuo atveju, kai bet koks turtas, įsipareigojimas

ar nematerialusis turtas turėjo išlikti BES turto dalimi, bet realiai buvo perduotas *Novo Banco*, tą turtą *Novo Banco* gražina atgal BES nuo 2014 m. rugpjūčio 3 d.“

- 10 *Banco de Portugal* savo sprendimuose tokius pakeitimus pateisino tuo, kad kaip viešoji institucija, kuriai suteikti pertvarkymo įgaliojimai, ji privalo užtikrinti saugumą, kiek tai susiję su „perdavimo apimties“ apibrėžtimi ir atitinkamai BES taikomos pertvarkymo priemonės veiksmingumą, atsižvelgiant į skirtingus teismo sprendimus dėl BES perduoto *Novo Banco* turto, įsipareigojimų ir nematerialiojo turto.
- 11 Vis dėlto *Audiencia Provincial* apeliacinį skundą atmetė ir paliko nepakeistą pirmosios instancijos teismo sprendimą.
- 12 *Novo Banco* dėl *Audiencia Provincial* sprendimo padavė atskirąjį skundą ir kasacinį skundą, kuriuos prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pripažino priimtinais.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 13 Kasatorės iš esmės teigia, kad *Novo Banco* negali būti atsakovu, nes skola, kaip ir atitinkamos BES prievolės, nebuvo perduotos ir kad bet kuriuo atveju atsakomybė, kuri galėtų kilti panaikinus sutartį dėl privilegijuotųjų *Kaupthing Bank* akcijų įsigijimo, toliau tenka BES. Šiuo aspektu jos nurodo du pirmiau nurodytus 2015 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* sprendimus.
- 14 Jos remiasi tų sprendimų nuostata, kad buveinės valstybės narės kompetentingų administracinių institucijų sprendimai turi veikti „netaikant jokių kitų formalumų“ kitose valstybėse narėse, ir teigia, kad prieš *Novo Banco* nukreipti reikalavimai turi būti sprendžiami vadovaujantis ieškinio pareiškimo momentu galiojusiais teisės aktais, o ne remiantis 2015 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* sprendimais padarytais pakeitimais, kurie buvo priimti jau pradėjus teismo procesą ir pirmosios instancijos teismui priėmus sprendimą. Galiausiai jos teigia, kad bet kuriuo atveju, jeigu iš *Novo Banco* galutiniu sprendimu būtų priteista atitinkama suma, tai neturėtų pasekmių, nes buveinės valstybės kompetentinga administracinė institucija tokius įsipareigojimus iš *Novo Banco* padavė BES dėl teisme nagrinėjamos bylos.
- 15 Kad pateisintų savo suinteresuotumą įstoti į bylą, *Fondo de Resolución*, Portugalijos viešosios teisės reglamentuojamas subjektas, teikiantis finansinę paramą įgyvendinant *Banco de Portugal* priimtas pertvarkymo priemones, nurodė *Novo Banco* 75 % akcinio kapitalo pardavimą, kurį atliko vienas investicijų fondas atlikdamas operaciją, pradėtą 2016 m. sausio mėn. Pirkimo-pardavimo susitarime buvo įtvirtintos nuostatos, numatytos trečiajame 2015 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* priimtame sprendime (sprendimas dėl „neutralizavimo“), kuriuo remiantis *Fondo de Resolución* įsipareigojo tam tikromis sąlygomis atlyginti *Novo Banco* žalą, patirtą dėl jam nepalankių teismo sprendimų, kuriuose nepaisyta turto apibrėžties, pateiktos dviejuose 2015 m. gruodžio 29 d.

sprendimuose. Kasatorės taip pat prašė pateikti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui prašymą priimti prejudicinį sprendimą.

Glaustas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 16 Tuo momentu, kai VR pareiškė ieškinį *Novo Banco*, šio naujo subjekto, kaip „laikino banko“ įsteigimas, ir BES turto bei įsipareigojimų perdavimas buvo reglamentuotas 2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* sprendime, priimtame vadovaujantis nacionalinės teisės aktais, kuriais į nacionalinę teisę perkelta Direktyva 2001/24.
- 17 2018 m. lapkričio 29 d. teismo sprendime Nr. 678/2018, priimtame panašioje byloje, tas teismas jau pareiškė, kad įsipareigojimai, kuriuos sudaro pagal sutartis neįvykdytos prievolės, ypač, kiek tai susiję su informavimo ir konsultavimo investicijų srityje pareigomis, BES perdavė *Novo Banco*, nes tokios prievolės, nebuvo numatytos tarp 2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* sprendime numatytų išimčių. Iš tikrųjų šis teismas pripažino, kad žalos atlyginimas dėl sutarties neįvykdymo nėra atsakomybė, kylanti dėl sukčiavimo ar reglamentuojamo pobūdžio, baudžiamosios teisės ar administracinės teisės srityse sprendimų pažeidimo.
- 18 Dėl 2014 m. rugpjūčio 29 d. *Banco de Portugal* sprendimų šis teismas mano, kad neleistina, kad administracinis sprendimas, priimtas teismui pradėjus nagrinėti bylą, galėtų pakeisti šio proceso sąlygas, kokios buvo nustatytos jo pradžioje. Be to, Direktyvos 2001/24 10 straipsnio 2 dalies e punkte nustatyta, kad buveinės valstybės narės teisėje pirmiausiai nustatoma „likvidavimo procedūros poveikis individualių kreditorių vykdomoms procedūroms, išskyrus 32 straipsnyje numatytus *nebaigtus nagrinėti ieškinius*“. Vis dėlto šioje byloje kasatorės remiasi 2014 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* sprendimais, ir, nors šiuose sprendimuose nurodomas jų tikslas „patikslinti 2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* sprendimą, iš tikrųjų jais pakeičiamas to ankstesnio sprendimo tekstas ir jį numatyta taikyti nuo ankstesnio sprendimo įsigaliojimo datos, kaip tai galima matyti iš ištraukos iš tų sprendimų, pateiktos šio prašymo 7 punkte.
- 19 Nepaisant to, kad 2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* sprendimu priimtos priemonės yra, kaip teigia *Banco de Portugal* ir *Fondo de Resolución*, reorganizavimo priemonės, numatytos Direktyvos 2001/24 II antraštinėje dalyje, o ne likvidavimo procedūra, numatyta šios direktyvos III antraštinėje dalyje (žr. 2016 m. liepos 19 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimo *Kotnik ir kt.*, C-526/14, EU:C:2016:570, 111–114 punktus), todėl minėtos direktyvos III antraštinė dalis netaikoma, šiam teismui kyla abejonių ar tai, kad kitose valstybėse narėse, netaikant jokių kitų formalumų, veikia 2014 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* sprendimai, kaip teigia kasatorės, atitinka Sąjungos teisės pagrindines normas ir bendruosius principus.
- 20 Neabejojama tuo, kad kompetentingos viešosios institucijos sprendimas gali galioti atgaline data (žr. 2013 m. spalio 24 d. Sprendimą *LBI*, C-85/12,

EU:C:2013:697) ar kad kai kurie įsipareigojimai, kurie iš pradžių buvo perduoti *Novo Banco*, vėliau galėjo būti iš naujo perduoti *BES*.

- 21 Abejonių kyla dėl kasatorių teiginio, kad teisinės tvarkos, taikomos reorganizavimo priemonėms, pakeitimai turi būti pripažįstami teismui nagrinėjant bylas, pradėtas prieš priimant 2015 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* sprendimus. Tokiuose procesuose konkrečiai kyla klausimas dėl turto, kuris iš tikrųjų buvo perduotas *Novo Banco*, ir atitinkamai jo galėjimas būti atsakovu pagal teisinę tvarką, galiojusią pareiškiant ieškinį.
- 22 Kasatorių argumentai lemtų tai, kad žalą įpareigojantis atlyginti sprendimas šioje byloje neturėtų jokio praktinio poveikio dėl to, kad *BES* perduoti *Novo Banco* įsipareigojimai iš naujo grąžinti *BES* minėtais sprendimais.
- 23 Pagrindinė teisė į veiksmingą teisminę apsaugą taip pat pripažinta Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 57 straipsnyje ir šis teismas abejoja, ar kasatorių nurodytas 2015 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* sprendimų veikimas atitinka minėtą veiksmingumą.
- 24 1987 m. spalio 15 d. Sprendimo *Union nationale des entraîneurs et cadres techniques professionnels du football (Unectef) / Georges Heylens ir kt.*, 222/86, EU:C:1987:442, 15 punkte Teisingumo Teismas pareiškė, kad, kai kalbama apie veiksmingos teisminės apsaugos užtikrinimą, reikia, kad suinteresuotiesiems asmenims būtų užtikrinta galimybė nuspręsti, turint visą reikiamą informaciją, ar jiems naudinga kreiptis į teismą. Nagrinėjamu atveju ieškovė inicijavo procesą prieš *Novo Banco*, reikalaudama įvykdyti vieną iš įsipareigojimų, kurie buvo perduoti šiam subjektui pagal 2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* sprendimą.
- 25 1997 m. kovo 19 d. Sprendime *Hornsby prieš Graikiją*, Europos Žmogaus Teisių Teismas pareiškė, kad Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje pripažinta teisė tapti iliuzija, jeigu šią konvenciją pasirašiusių valstybių vidaus teisė leistų, kad galutinis, privalomas sprendimas neturėtų poveikio ir negalėtų būti įvykdomas, o tai nutiktų, jei 2015 m. gruodžio 29 d. *Banco de Portugal* sprendimas turėtų kasatorių siūlomą galią ir leistų Portugalijos administracinei institucijai nuspręsti, ar teismo sprendime yra teisingai išaiškinta „perdavimo apimtis“, nustatyta 2014 m. rugpjūčio 3 d. *Banco de Portugal* sprendime.
- 26 Galiausiai abejonių kyla dėl to, ar teisinio saugumo principą atitinka ta aplinkybė, kad, kai VR pareiškė ieškinį *Novo Banco*, kaip „laikinam bankui“, kuris parėmė dalį *BES* turto, atsižvelgiant į teisinę tvarką, nustatytą atitinkamomis pertvarkymo priemonėmis tam, kad būtų galima pripažinti, jog įvykdytas įsipareigojimų perdavimas įstaigai atsakovei, kompetentinga administracinė institucija gali pakeisti šią teisinę tvarką ir sukelti pasekmes minėtam teismo procesui, įskaitant tą atvejį, kai pirmosios instancijos teismas jau priėmė sprendimą, ir dėl to galutinis sprendimas galėtų netekti savo veiksmingumo.